

UDK 811.163.42'367'37
Izvorni znanstveni članak
Rukopis primljen 23. VIII. 2004.
Prihvaćen za tisak 1. X. 2004.

Marija Znika

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Strossmayerov trg 2, HR-10000 Zagreb
mznika@ihjj.hr

SEMANTIČKA OGRANIČENJA U SINTAKSI

Predmet su ovoga rada semantička i sintaktička razina i njihov suodnos. Na-
značuju se neka semantička ograničenja u sintaksi.

1. Znano je da se radi svrhovitosti opisa jezik dijeli na razine jer ne može sav
biti odjednom obuhvaćen i valjano opisan. Ustaljeno je da se razlikuju seman-
tička, sintaktička, morfološka i fonološka razina. Ostavljamo izvan ove analize
fonološku i morfološku razinu.

Sintaktička i semantička razina načelno su modelski u opisu nužno razlu-
čene. Pravilima i jedinicama jedne razine ne mogu se opisivati pravila i jedini-
ce druge razine. Iz spomenute tvrdnje nikako se ne smije izvući zaključak da
između sintakse i semantike ne postoji nikakav suodnos. Njihova načelna raz-
lučenost potrebna je da bi se svaka od njih mogla valjano definirati i da bi se
nakon toga mogla među njima otkriti međuovisnost. Ta je međuovisnost zna-
tna, što se pokazuje i u tradicionalnom definiranju sintaktičkih kategorija se-
mantičkim sredstvima: zna se da se subjekt nerijetko definira kao vršitelj ra-
dnje, kao agens, a to je jedinica semantičkoga ustrojstva rečenice¹. Predikat se
isto tako definira onako kako se definira temeljna jedinica sadržajnoga ustroj-
stva, to jest kao rijek².

Razlog takvu na semantici utemeljenu definiranju subjekta leži u činjenici
da su u gramatičkom subjektu nerijetko objedinjene dvije funkcije: ona grama-

---

¹ R. Katičić, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, JAZU i Globus, Zagreb, 1986., str. 25.

² R. Katičić, *Isto*.

tičkoga subjekta i ona semantičkoga agensa. Naime, gramatički subjekt većinom jest i semantički subjekt, tj. vršitelj radnje ili agens. Iz toga se poklapanja izvodio općenit zaključak kojim je definiran subjekt kao sintaktička kategorija, ne vodeći računa o tome je li svaka riječ koja se uvrštava u funkciju subjekta svojim sintaktički relevantnim semantičkim obilježjima³ podobna da bude i semantički subjekt, da bude agens, kad popunjava mjesto gramatičkoga subjekta u rečenici kojemu mjesto svojim gramatičkim kategorijama otvara predikat. Predikatna riječ pak svojim sintaktički relevantnim semantičkim obilježjima utječe na izbor riječi koje se mogu uvrstiti u funkciji subjekta uz dotični predikat. Predikat uz to pretkazuje i padež riječi koja se uvrštava kao gramatički subjekt, i to je nominativ.

Ne vodi li se računa o sintaktički relevantnim semantičkim obilježjima riječi, mogu se proizvesti rečenice u kojima se riječ u nominativu može uvrstiti kao subjekt uz neki predikat, ali takav subjekt ne mora uvijek biti ovjeren i semantički i sintaktički uz dotični predikat. Neka riječ može biti uvrštena kao gramatički subjekt uz neki predikat koji joj je otvorio mjesto, ali može biti semantički neovjerena. Uzmimo za primjer rečenicu

Knjige hrču.

U toj je rečenici predikat hrču. Uz taj se predikat razumijevaju ova sintaktički relevantna semantička obilježja [+ živo] i [+ ljudsko]. Takav predikat može otvoriti mjesto subjektu, a na to se mjesto može uvrstiti imenica npr. s oznakom [+ živo] ili [- živo]. Uvrsti li se na mjesto subjekta imenica s oznakom [+ živo] i [+ ljudsko], dobivamo sintaktički i semantički ovjerenu rečenicu:

Čovjek hrče.

Uvrstimo li uz predikat hrče imenicu knjiga ili ideja, dakle kakvu imenicu s oznakom [- živo] i [- ljudsko], dobivamo semantički neovjerenu rečenicu:

Knjige hrču.

Razlog semantičkoj neovjerenosti rečenice Knjige hrču u činjenici je da semantička obilježja imenice knjiga i predikatnoga glagola hrkati nisu kompatibilna, nego su posve oprečna. Sličan je slučaj kad se uz imenicu jednih sintaktički relevantnih semantičkih obilježja uvrsti atribut oprečnih semantičkih obilježja kakav je već navođeni primjer:

To je kvadratna kugla.

Ili kad se uz predikat kao priložna oznaka uvrsti kakva riječ inkompatibilnih semantičkih obilježja s predikatom: trči nepokretno. Neovjeren može biti i

---

³ [+ opće], [+ živo], [+ konkretno], [+ brojivo], [+ ljudsko].

pogrešno odabran objekt. Objektu mjesto u rečeničnom ustrojstvu otvara i padaž određuje pojedini glagol svojim leksičkim entitetom, a taj glagol većinom jest u predikatu.

Neovjeren je sljedeći objekt uz glagol diviti se:

diviti se koga,

umjesto pravilnoga diviti se komu.

Ako se subjekt na sintaktičkoj razini definira kao riječ u nominativu kojoj je mjesto otvorio predikat, a objekt kao riječ kojoj mjesto u rečeničnom ustrojstvu otvara leksički entitet pojedinoga glagola i ako mu taj glagol određuje padaž, ako se priložna oznaka definira kao kategorija kojoj mjesto u rečeničnom ustrojstvu otvara predikat, ne određujući joj oblik, ali zahtijevajući da bude semantički sukladna s dotičnim predikatom, ta pravila još nisu dostatno jamstvo da možemo proizvesti ovjerene, i to i sintaktički i semantički ovjerene rečenice. Uzmimo za primjer rečenicu:

Knjige bezglasno hrču priču.

Subjekt je u njoj riječ u nominativu sročna s predikatnom riječju. Uvrštena je priložna oznaka u obliku priloga, uvršten je i objekt u akuzativu. Promatra li se, međutim, odnos sintaktički relevantnih semantičkih obilježja riječi koje su uvrštene u pojedine sintaktičke funkcije u toj rečenici, polazimo li od predikata kao temeljne jedinice, pokazuje se da je uz taj predikat moguće kao subjekt uvrstiti samo riječ koja mora imati barem sintaktički relevantno semantičko obilježje [+ živo], poželjno bi bilo i semantičko obilježje [+ ljudsko], ako se ne pretpostavi da i životinje mogu hrkati, dakle svojstvo kakvo se pretpostavlja agensu (vršitelju radnje).

Nadalje riječ bezglasno uvrštena je kao priložna oznaka načina uz predikat hrču. Dotična riječ ili skup riječi uvrštenih kao priložna oznaka mora se semantički interpretirati kao semantički sukladna s predikatom. Riječ bezglasno nije semantički ovjerena uz predikat hrču jer se značenja riječi hrkati i bezglasno potiru: hrče se tako da se čuje neki glas, a ne bezglasno.

Riječ koja stoji na mjestu objekta jest u akuzativu, ali ona nije ovjerena kao objekt uz glagol hrkati jer taj glagol svojim leksičkim entitetom ne otvara mjesto nikakvu objektu, pa ni onome u akuzativu.

Iz toga se može izvući zaključak da neovjerenost odnosa među riječima na semantičkoj razini, koja je posljedak inkompatibilnosti njihovih semantičkih obilježja, rezultira neovjerenošću odnosa među tim riječima na sintaktičkoj razini, kao sintaktičkim kategorijama, jer su odnosi među njima semantički be-

smisleni, a potom i sintaktički neovjereni, a takvim rečenicama nije svrhovito komunicirati.

2. Kad je riječ o sintaktički relevantnim semantičkim obilježjima riječi, valja istaknuti da su ona jezična obilježja. Postavlja se pitanje kakav je odnos tih jezičnih obilježja i onoga što se u izvanjezičnom svijetu⁴ označava riječima tih semantičkih obilježja. Premda se na jezik preslikava izvanjezični svijet, to nikako ne znači da se preslikavaju i obilježja entiteta iz izvanjezičnoga, zbiljskoga svijeta. To nadalje ne znači da se mogu i smiju izjednačiti jezične i izvanjezične kategorije. Kad je npr. riječ o sintaktički relevantnom semantičkom obilježju živosti (o kategoriji živosti, kako je nazivaju neki autori, usp. J. Vince-Marinac⁵), nipošto se ne smije izjednačiti jezična živost i nejezična (biološka) živost jer one opstojе na posve drukčiji način. Nešto može biti jezično vrlo živo, pa mu je u tom smislu moguće predvidjeti i za tu živost u jeziku prikladan izraz, a to je uz prijelazne glagole akuzativ oblikom sličan genitivu, a ne nominativu, a da to nešto u zbilji bude biološki mrtvo, dakle neživo. Pokazuje se to bjelodano na primjeru riječi tipa mrtvac i leš. Objema riječima označuju se u izvanjezičnom svijetu entiteti koji više nisu biološki živi, koji su biološki mrtvi. Značenje riječi mrtvac može se opisati kao “biološki mrtav čovjek”. Čovjeku kao jezičnoj jedinici inherentno je jezično obilježje [+ živo]. Entitet u izvanjezičnom svijetu označen u jeziku riječju čovjek, s pripadnim jezičnim obilježjem [+ živo], smrtan je i može preminuti te postati biološki mrtav. Status mrtvosti čovjeka u izvanjezičnom svijetu nema nikakva utjecaja na status živosti riječi čovjek kao jezične jedinice. I fizički mrtvu čovjeku ne ukida se jednom pridruženo sintaktički relevantno semantičko obilježje [+ živo], što se razabire iz primjera u kojemu uz prijelazni glagol – kao morfološki izraz jezične živosti – dolazi akuzativ, oblikom jednak genitivu, a ne nominativu, kako bi se očekivalo, kad bi se polazilo od izvanjezične (biološke) živosti:

Vidim mrtvacā, a ne *Vidim mrtvac.

To pokazuje da jezična kategorija živosti i njezine oznake [+ živo] i [- živo] ne odražavaju promjene u biološkoj živosti izvanjezičnoga svijeta, nego su podložne jezičnim pravilima i odražavaju jezičnu živost. Po tome je biološki mrtav čovjek, zbiljski mrtvac, jezično vrlo živ. S druge pak strane imenica leš

---

⁴ Važnost semantičkih obilježja zanemaruje se pa se ne luči izraz semantičkih kategorija od njihova sadržaja. Jezične kategorije nerijetko se miješaju s izvanjezičnim kategorijama. Tako se ne razlučuje kategorija brojivosti, koja je jezična kategorija, od izbrojivosti izvanjezičnih entiteta. Usp. M. Znika, *Kategorija brojivosti u hrvatskom jeziku*, IHJJ, Zagreb, 2002.

⁵ *Kategorija živosti u hrvatskom jeziku*, *Suvremena lingvistika*, br. 29-30, Zagreb, 1990., str 143-151.

označuje u zbilji mrtvo tijelo, a u jeziku nikada nije imala jezično obilježje [+ živo], nego samo [- živo]. Njezin posve drukčiji jezični položaj u odnosu na riječ mrtvac razabiremo iz akuzativnog oblika uz prijelazni glagol koji je oblikom jednak nominativu⁶ i jezični je izraz jezične neživosti (jezične mrtvosti):

Vidim leš.

Iz rečenice Vidim leš. možemo zaključiti da je imenica leš jezično mrtva, a mrtvo je u izvanjezičnom svijetu i ono što ona označuje. Jezična i nejezična mrtvost poklopile su se i njihov je morfološki izraz akuzativ uz prijelazni glagol, ali akuzativ koji je oblikom podudaran s nominativom, a ne s genitivom.

3. Sintaktički relevantna semantička obilježja igraju važnu ulogu pri tvorbi pasivnih oblika⁷. Pođe li se od pretpostavke da se objekti aktivne rečenice preobličuju u subjekte pasivne rečenice, a da subjekti aktivne rečenice postaju agensi u pasivnoj rečenici, otkriva se da takve preoblike nisu u svim slučajevima moguće⁸. Blokiraju ih semantički razlozi, točnije: blokiraju ih sintaktički relevantna semantička obilježja riječi u funkciji subjekta aktivne rečenice.

Pri provedbi preoblike pasiva važno je voditi računa o tome je li subjekt aktivne rečenice istodobno i agens, a agens⁹ ima obilježje [+ živo] i [+ ljudsko] u toj rečenici. On je djelatni uzročnik radnje. Tek uz ispunjenje toga uvjeta moguća je preoblika pasiva koja rezultira ovjerenom aktivnom rečenicom:

a) Petar čita knjigu.

b) Knjiga je čitana od Petra.

Petar je u polazišnoj rečenici a) i gramatički subjekt i semantički agens. Knjiga je gramatički objekt aktivne rečenice i gramatički subjekt pasivne rečenice. Premda u pasivnoj rečenici b) knjiga postaje subjekt, ona nije vršitelj radnje. Vršitelj radnje je Petar. On je iz pozicije gramatičkoga subjekta u nominativu i semantičkoga agensa dospio u poziciju vršitelja radnje u prijedložnom

---

⁶ Zanimarujemo ovdje dijalektne inačice s akuzativno-genitivnim sinkretizmom za živo i neživo (posjekli su bora).

⁷ Za novije radove o pasivu i besubjektivnim rečenicama usp. L. Vukojević, *Sintaksa pasiva*, Rasprave ZHJ, knj. 18, Zagreb, 1992., str. 235–257; D. Kučanda, *Pasivizacija kao strategija subjektivizacije/topikalizacije*, Jezikoslovlje, god. II., br. 2-3, Osijek, 1999., str. 17–34; Isti, *Funkcionalni pristup analizi pasiva u hrvatskom*, Suvremena lingvistika, br. 34, Zagreb, 1992., str. 175–184; S. Ham, *Neosobne rečenice s predikatom tvorenim glagolskim pridjevom trpnim*, Jezikoslovlje, god. II., br. 2–3, Osijek 1999., str. 3-17; Ista, *Pasiv i norma*, Jezik, god. 37, Zagreb, 1990., str. 7–17.

⁸ Ograničenja te vrste za njemački jezik navode se npr. u Dudenovoj *Gramatici*, str. 176 i d. te u *Gramatici* Helbiga i Busche, str. 138 i d.

⁹ R. Katičić, *Sintaksa*, str. 25.

izrazu u genitivu¹⁰, a subjektu poziciju zauzima gramatički objekt knjiga koji prelazi u padež gramatičkoga subjekta – u nominativ. Knjiga tako jest gramatički subjekt u pasivnoj rečenici, ali nije agens. Očito je da se preoblikom pasiva **razdvajaju** dvije funkcije koje su u aktivnoj rečenici

Petar čita knjigu.

bile objedinjene, a to su funkcije gramatičkoga subjekta, s jedne strane, i agensa, s druge strane, koje su bile objedinjene u riječi tipa Petar s obilježjem [+ živo] i [+ ljudsko].

Ako je za provedbu preoblike pasiva nužno da se u gramatičkom subjektu kumulirane funkcije gramatičkoga subjekta i sematičkoga agensa razdvoje, onda je jasno da gramatički ovjerena rečenica:

Nešto lista knjigu.

ne može biti podvrgnuta preoblici pasiva:

*Knjiga je čitana od nečega.

jer zamjenica nešto stoji za ono što se imenicom označuje kao jezično neživ entitet. Ovjerena bi bila preoblika aktivne rečenice:

Netko čita knjigu.

Knjiga je čitana od nekoga.

Aktiv i pasiv temelje se na semantičkim odnosima, preoblika aktiva u pasiv moguća je uz podudaran sadržaj¹¹. Pri toj preoblici samo se mijenja gledište. Polazište za to je nositelj zbivanja ili događanja¹². Važno je napomenuti da naziv pasiv ne obuhvaća samo rečenice u kojima subjekt trpi nego i one u kojima je radnja okrenuta subjektu, u kojima on ne trpi. No ni u aktivu nema uvijek nositelja zbivanja ni aktivne radnje, što se vidi iz primjera:

Papir je pao sa stola.

Knjiga leži na stolu.

Preoblika pasiva moguća je samo uz oživljen, i to aktivni subjekt. Iz toga izlazi da se u primjerima tipa

---

¹⁰ Slično i Duden u *Gramatici*, str. 179.

¹¹ Ograničenja preoblici aktiva u pasiv navode se za njemački jezik u Dudenovoj *Gramatici* (str. 176 i d.) te u *Gramatici* Helbiga i Busche (str. 138 i d.).

¹² Uz prijelaznost / neprijelaznost glagola, važnu za preobliku pasiva, u novijoj se sintaktičkoj literaturi postulira i semantičko obilježje događajnost / nedogađajnost jer sama prijelaznost nije dostatna da se objasne razlozi zašto neki prijelazni glagoli ne podliježu pasivizaciji, npr. imati, htjeti, osjećati, vrijediti, boljeti itd. A s druge strane i neki neprijelazni glagoli mogu tvoriti glagolski pridjev trpni, npr. gl. crknuti – crknut, zamisliti – zamišljen, kako navodi Maretić u *Gramatici*, str. 663 i d.

Grad je opasan zidinama.

riječ zidinama ne može smatrati agensom u smislu u kojem je u ovom radu naznačeno jer zidine ne opasuju grad onako kao što čovjek opasuje remen. Grad je doduše iz pozicije gramatičkoga objekta došao u poziciju gramatičkoga subjekta, ali gramatički subjekt zidine ne može zauzeti poziciju agensa pasivne rečenice: zidine nisu i ne mogu biti djelatan uzročnik radnje, vršitelj radnje, uz glagol opasivati u značenju “obvijati oko pasa, struka”, kako se taj glagol opisuje u *Rječniku hrvatskoga jezika* što ga je uredio J. Šonje. Zidine uz takav predikatni glagol jedino mogu zauzeti poziciju priložne oznake, i to priložne oznake sredstva¹³. Da je riječ o priložnoj oznaci sredstva, pokazuje, čini mi se, parafraza pasivne rečenice:

Grad je opasan zidinama¹⁴.

Grad je opasan pomoću zidina. / Grad je opasan putem zidina.

Pretpostavi li se da je glagol opasivati upotrijebljen u drugom značenju “pozidati zid, obruč i sl. sa svih strana; opkoliti, okružiti...”, razumijeva se da zidine stoje oko grada, da jesu oko grada. U tom značenju glagola opasivati nije pretpostavljena mogućnost postojanja djelatnog uzročnika¹⁵ radnje, vršitelja radnje, pa ne može biti ni pasivne preoblike. Promjena značenja u predikatnom glagolu utječe na izbor riječi za subjekt u pasivnoj rečenici. U njoj subjekt više nije istodobno i agens, nego je subjekt aktivne rečenice u pasivnoj rečenici sredstvo.

Rečenica

Grad je opasan zidinama.

analogna je onoj:

Staklo je razbijeno kamenom.

---

¹³ Status priložne oznake potvrđuje u takvim primjerima i Katičić (Sintaksa, str. 80), ali je dodatno određuje kao „vršioca pasivne radnje“. Slično i D. Raguž u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* (str. 152) govori o instrumentalu bez prijedloga *1.* kao instrumentalu sredstva. “Sredstvo je i kad je to vršitelj radnje u pasivnoj konstrukciji: *pritisnut dokazima; zaprljan blatom...* **Napomena:** Takve se pasivne konstrukcije javljaju kad je riječ o nesvjesnoj, nevoljnoj radnji i uz neživi agens (vršitelj) radnje.”

Problem je Raguževa opisa primjera tipa *zaprljan blatom* u tome što priložna oznaka sredstva – ma kako kao sintaktička kategorija bila semantički uvjetovana i podložna semantičkoj interpretaciji s obzirom na sukladnost s predikatom – ne može biti agens jer agens pretpostavlja riječi s obilježjem [+ živo], po Katičiću i [+ ljudsko], a u navedenim Raguževim primjerima imenice su s obilježjem [- živo]: *dokazi, blato*.

¹⁴ U *Hrvatskoj gramatici* na str. 430 navodi se potvrđen primjer: *Svi su gradovi opasani zidinama.* /S. Novak/.

¹⁵ Naziv uzročnik zbivanja nalazi se u Težak-Babićevoj *Gramatici*, str. 251.

A takve se rečenice u semantičkoj analizi¹⁶ promatraju kao rečenice u kojima je kamenom sredstvo.

Od primjera koji se navode u *Hrvatskoj gramatici*¹⁷ za priložnu oznaku u instrumentalu kojim se izriče vršitelj pasivne radnje postoji vršitelj radnje – bakljonoša samo u primjeru

Frankopan je, praćen bakljonošom, razabirao.

Tu se instrumental može zamijeniti prijedložnim izrazom od bakljonoše.

Sam naziv vršitelj pasivne radnje¹⁸ kontradiktoran je: tvorbena preoblika od vršitelj je „onaj koji što vrši“, dakle pretpostavlja se aktivnost subjekta u kojemu može biti uvrštena samo imenica s oznakom [+ živo]. Pasivna radnja pretpostavlja neaktivnost gramatičkoga subjekta, pa se po opreci aktivnost ≠ neaktivnost vršitelj i pasivna radnja uzajamno isključuju. Tu bi bolje pristajao Težak-Babićev naziv uzročnik pasivne radnje jer se tim širim nazivom može obuhvatiti i živo i neživo i opisivati i primjere tipa

Petar čita knjigu.

i one tipa

Grad je opasan zidinama.

Zaključak

Pokazuje se koliko je bitan izbor riječi određenih sintaktički relevantnih semantičkih obilježja za uvrštavanje u neke sintaktičke kategorije, a i za provedbu nekih preoblika, posebno pasiva, koju blokira odsutnost aktivnog uzročnika (vršitelja) radnje. I gramatički korektna rečenica, vidjeli smo, može biti neovjerena jer je neovjeren u njoj odnos sintaktički relevantnih semantičkih obilježja riječi koje su u nju uvrštene u pojedine sintaktičke funkcije. Pokazuje se važnost razlikovanja jezičnih i izvanjezičnih osobina, na primjeru imenica mrtvac, leš, te nužnost razlučivanja jezičnih od izvanjezičnih kategorija. Uočava se i va-

---

¹⁶ Npr. u Fillmoreovoj padežnoj gramatici u kojoj je „instrumental padež nežive sile ili predmeta koji uzrokuje glagolsku radnju ili stanje“, a agentiv je „padež začetnika i vršio-oca glagolske radnje koji se zamišlja kao živo biće“. R. Katičić, *Transformacijska gramatika*, *Suvremena lingvistika* 12, Zagreb, 1975., str. 27. Katičić slično i u *Sintaksi*, govoreći o sadržajnom ustrojstvu rečenice (str. 25).

¹⁷ Str. 430.

¹⁸ Malo modificiran preuzet je iz Katičićeve Sintakse /vršilac pasivne radnje koji se u gramatičkoj terminologiji naziva agens (str. 80)/. Primjeri koje Katičić navodi da je u njima agens suprotstavljaju se njegovoj definiciji agensa kako je dana na str. 25, gdje se navodi da je agens “živo biće (osoba)”.

žnost razlikovanja subjekta od agensa, što je bitno pri provedbi preoblike pasiva u kojoj se te dvije funkcije razdvajaju. Značenje predikatnoga glagola utječe na izbor riječi u pasivnoj rečenici: subjekt aktivne rečenice ponekad ne može biti i agens pasivne rečenice, nego priložna oznaka sredstva.

Citirana literatura:

- BARIĆ, EUGENIJA, i dr. ²1997. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- DUDEN, 1984. *Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*. Mannheim, Wien, Zürich: Dudenverlag.
- HAM. SANDA 1990. Pasiv i norma. *Jezik* 3, 65–76.
- HAM, SANDA 1999. Neosobne rečenice s predikatom tvorenim glagolskim pridjevom trpnim. *Jezikoslovlje* 2–3, 3–17.
- HELBIG, GERHARDT; JOACHIM BUSCHA 1981. *Deutsche Grammatik, Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie.
- KATIČIĆ, RADOSLAV 1975. Transformacijska gramatika. *Suvremena lingvistika* 12, 27–32.
- KATIČIĆ, RADOSLAV 1986. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: JAZU i Globus.
- KUČANDA, DUBRAVKO 1999. Pasivizacija kao strategija subjektivizacije/topikalizacije. *Jezikoslovlje* 2–3, 17–34.
- KUČANDA, DUBRAVKO 1992. Funkcionalni pristup analizi pasiva u hrvatskom. *Suvremena lingvistika* 34, 175–184.
- MARETIĆ, TOMO ³1892. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb.
- RAGUŽ, DRAGUTIN 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
- Rječnik hrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i ŠK, Zagreb, 2000.
- TEŽAK, STJEPKO; STJEPAN BABIĆ 1992. *Gramatika hrvatskoga književnog jezika: Priručnik za osnovno jezično obrazovanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- VINCE-MARINAC, JASNA 1990. Kategorija živosti u hrvatskom jeziku. *Suvremena lingvistika* 29–30, 143–151.
- VUKOJEVIĆ, LUKA 1992. Sintaksa pasiva. *Rasprave ZHJ* 18, 235–257.
- ZNIKA, MARIJA 2002. *Kategorija brojivosti u hrvatskom jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Semantic constraints in syntax

Summary

The paper displays the significance of the choice of words of the suitable syntactically relevant semantic features referring to their incorporation into some syntactic functions in order to produce syntactically and semantically verified sentences. It illustrates how the semantic features affect the implementation of some transformatives, for instance, the passive. The transformation of the active into the passive is constrained by the unfeasibility of incorporating the active doer into the active sentence.

Ključne riječi: semantika, sintaksa, ograničenja

Key words: semantics, syntax, constraints